

Kunwald'an Georg Schmidt mezi Hotentoty

Príspevek k dějinám Moravských bratří, 14. část

Daniel Říčan

Georg Schmidt je jeden z nejznámějších a nejpopulárnějších Moravských bratří našeho Kravařska. Narodil se před 300 lety v Kuníně 10.10.1709. Údajně byl ze smíšeného česko-německého manželství nejmladší ze čtyř dětí z chudých poměrů. V sedmnácti letech za velkého duchovního probuzení a po všech výslechových akcích na panství kunewaldském emigroval do Herrnhutu. V květnu 1728 se vypravil na nebezpečnou cestu se svým přítelem z mládí Melchiorem Nitschmannem k pronásledovaným protestantům v Salcburgu. Prošli Kladskem a zamířili na jih na Moravu. Nedošli daleko, ve vsi Březná na Šumpersku byli chyceni, když kázali ve shromáždění asi třiceti místním tajným evangelíkům. Prožil tam pak 6 let v těžkém žaláři v nedalekých Štitech. Melchior velice brzy na to skonal r. 1729 ve vězení. Protože se jej jako kacíře nikdo nesměl dotknout, Georg jej musel vyvézt na rasovské káře za město a pohřbít pod šibenicí. V r. 1734 se vrátil do Herrnhutu a podniknul ještě jednu cestu do Švýcarska a připravoval se pro misii. Ačkoliv ochranovští vysílali na misijní pole vždy dva bratry, Georg Schmidt odchází dne 14. února 1736 sám. Vypravil se do Jižní Afriky - holandské kolonie. Dopluhl do Kapského Města a po několikaměsíční aklimatizaci putoval dál asi 150 kilometrů na severovýchod mezi Hotentoty. Byl to jeden z nejopovrhovanějších afrických národů, žijící na úrovni doby kamenné, o nichž se vedly učené debaty, zda to jsou vůbec lidé. Těch se ujal. Usadil se se souhlasem koloniální vlády v Údolí paviánů a založil osadu, později nazvanou Genadendal (Údolí milosti). Získal tlumočníka a začal se učit jejich řeč, soustředil kolem sebe několik desítek domorodců, které vyučoval evangelium. Křesťanství mezi Hotentoty začalo zapouštět kořeny, byl to počátek kultivace těch, kteří byli všem jen pro posměch. Vybudoval školu, domy, zúrodnil pole, kde učil domorodce zasévat a sklízet. Vyskytla se však překážka. Nebyl ordinovaným kazatelem, nesměl tudíž pokřtít ty, kteří se chtěli stát křesťany. Biskup Zinzendorf jej ordinoval prostřednictvím listu, ve kterém mu r. 1742 uděluje ordinaci a pověření k duchovenské službě. Po té pokřtil prvé Hotentoty a sbor černých bratří Jednoty bratrské na jihu Afriky začal růst. Jeho úspěšná práce však netrvala dlouho. Když se holandská reformovaná duchovní dozvěděli, že Schmidt laik bez teologického vzdělání křtí domorodce, vznesli proti němu ke koloniální vládě stížnosti, které jej přinutily práce zanechat. Po písemném souhlase Jednoty 4.3.1744 opustil Afriku. Zanechal zde 26 pokřtěných Hotentotů, členů Jednoty a řadu dalších, kteří na přijetí křtu čekali. Dorazil 22. června do Amsterdamu a 19. července do Marienbornu, který byl v té době jedním z hlavních středisek Jednoty. Nežůstal v Africe jen legendou. Jeho práce byla postavena na pevných základech a pevných rozhodnutích domorodců.

Pokusy hraběte Zinzendorfa vymoci mu povolení k návratu byly marné. Sám taktéž navštívil vedení Východo-indické společnosti, ale s nepořízenou se vrátil v lednu 1746 do Marienbornu. Odešel do Herrnhutu a působil v česko-slezsko-saském pohraničí, kde kázal Čechům a Lužickým Srbům, tedy slovansky hovořícím národům. Ve svých 37 letech se oženil 28.7.1746 s Marií Wahovskou a narodily se mu syn a dcera, kteří však zemřeli v dětském věku. Definitivně se r. 1752 usadil nedaleko odtud ve sboru Niesky, jehož původní název zněl krásně slovansky Nízke. Tam si postavil domek a živil se prostou nádenickou prací. Stále byl velice činný v Jednotě a stále Jednotu nabádal „Nezapomínejte na Afriku!“ Obnovení práce se již nedožil. Ve věku 76 let dne 2. 8. 1785 zemřel.

Až v roce 1792 byli z Herrnhutu vysláni tři bratři do Jižní Afriky, kteří dostali povolení od Holandsko-východoindické společnosti misii obnovit na místě, kde před půlstoletím působil Schmidt. Tam našli nejen zbytky domu, ale i starou černošku Lénu, kterou Schmidt pokřtil. Jako vzácný poklad měla dosud jeho dar, Nový Zákon. S úžasem sledovali, že z něj četla sobě i svým blízkým. Nalezli zde i hrušeň, kterou Schmidt zasadil.

V krátké době zde byla vybudována osada, která o 15 let později měla 3000 obyvatel. Postupně byla vybudována škola, mateřská škola, řemeslnické dílny, tiskárna, sociální ústavy. Z malých počátků vyrostlo mnoho misijních stanic a pozdějších sborů Jednoty bratrské, ze kterých by měl náš Komenský velikou radost. Tady se naplnilo jeho prorocké slovo: "...pro jaký cíl vše činí ten moudrý a dobrý Bůh, jmenovitě že boří svůj vlastní dům malý, aby místo

připravil většímu? Shnilý a padající aby vzdělal, jiný pevný, krásný skvělý a slavný etc. To jest, místo malé sobě milé jednoty, aby vyzdvihl velikou sobě milejší nejen v celé vlasti, ale po všech národech země..."

Jednota bratrská přestála několik místních válek a válečných konfliktů, rozpad kolonialismu, apartheid i současnou bídu Afriky. Slouží svým černým bratřím. Kristovo evangelium přináší bohaté ovoce.

Jednota bratrská v Jižní Africe vytvořila samostatnou provincii o 100 000 členech, v dalších stoletích se rozšířila do Západní Afriky, kde vznikly další 4 provincie. Rozvinula úspěšně práci mezi mnoho dalších místních etnik, takže Moravanů je v Africe asi 800 000, její místní název je Kanisa la Moravian.

Návštěvníci Jižní Afriky zde mohou nalézt řadu památek na Moravany. V Genadendalu jsou dosud ovocné stromy, které pochází z těch, které vysázel Kunwaldan Georg Schmidt, v místním muzeu si můžete prohlédnout Bibli Staré Lény a předměty jako svědky skromných počátků, které byly 8.2.1991 prohlášeny za národní poklad. V 15 místnostech se nachází unikátní sbírka památek na průkopnické práce v oblasti vzdělání, hudby, tisku, lidové architektury, nábytku, průmyslu a pod. Dokonce i Presidentské sídlo presidenta Nelsona Mandely je protikladem koloniální architektury a nese název po honosných sídlech jiných velkých metropolí, ale nese od 1.2.1995 název Genadendal. Na památku obětavé práce Moravanů pro zotročené Afričany. Ve dvacátém století byla největší brzdou činnosti Jednoty nešťastná politika apartheidu. Některá území byla prohlášena za území bílých a černé obyvatelstvo se muselo vystěhovat. Jednota bratrská s politikou apartheidu nikdy nesouhlasila. Za svůj protirasistický postoj jeden z předních pracovníků církve, kazatel Martin Wessels, byl dvakrát vězněn. Jeho příbuzný Christ Wessels v r. 2006 navštívil Schmidtův Kunín a muzeum Moravských bratří v Suchdole n.O. Jako dar zde zanechal CD s mnoha fotografiemi z památných míst vztahujících se ke Schmidtovi. Informací lze o něm nalézt mnoho v archivech, ale i na internetu. Stačí zadat do vyhledávače Georg Schmidt, Genadendal.

Městečko Niesky v SRN - místo posledního odpočinku G. Schmidta připravuje 27. září 2009 vzpomínkovou akci a 16.-18. října 2009 se uskuteční 5. mezinárodní konference Moravian v Suchdole n. O., kde bude tomuto Kunwaldanovi taktéž věnována náležitá pozornost. Jihoafrická Jednota bratrská vysílá na tyto vzpomínkové akce svého zástupce, ředitele muzea v Genadendal Dr. Isaaca Balie. Z jeho úst se dozvíme informace o Schmidtovi a Jednotě bratrské na jihu Afriky při konferenci v Suchdole n.O. mnohem více a přesněji.

Georg Schmidt nemá dosud na Moravě pamětní desku, ale přece něco! Nejdůstojnější pomník mu vybudovala spisovatelka Leontina Mašínová, která jeho životní příběhy zpracovala a vydala je v r. 1967 jako román pod názvem Moravané.

Prameny:

Moschler, Felix. Alte Herrnhuter Familien, Herrnhut, 1922, s.126

Soukr. archiv: Pozůstalost G.A.Řičana: Výpisy z matrik

Soukr. archiv: Pozůstalost G.A.Řičana: Životopisy

Soukr. archiv: Pozůstalost G.A.Řičana: Životopis Melchiora Nitschmanna, strojopis

Rev. Daudi M. Nsweve: Misie Moravských bratří ve světě, 1996 - strojopis, přeložila L.Kucová

Soukr. archiv D. Řičan: Kunewald, Schmidt

Rodokmen podle G.A.Řičana, L. Mašínová

Kalfus, Radim - Mašínová, Leontina. Moravané, Praha 1967

Psáno pro časopis Poodří, vyšlo v č. 2/2009, s. 39.

Pro www.go-east-mission.net převzato z podkladu zaslaného autorem a s jeho svolením.